

3029652

Filosofi i folkeskolen med emnet ondskab

Af Julie Sonnenborg

December 2020

Almen Dannelse og Digital Dannelse

Almen undervisningskompetence

Undervisningsemnet filosofi herunder etik

Indholdsfortegnelse

<i>Filosofi i folkeskolen med emnet ondskab.....</i>	<i>1</i>
Indledning.....	3
Undersøgelsesspørgsmålet.....	3
Afgrænsning.....	4
Undersøgelsesspørgsmålets relevans.....	4
Relevans for folkeskolen	4
Relevans for faget kristendom	5
Planlægning af undervisningen	5
Didaktiske overvejelser.....	6
Overvejelser om arbejdsmetoder	8
Overvejelser om indhold.....	9
Lektionsplan.....	10
Gennemførelse og refleksion.....	12
Kort beskrivelse af undervisningen	12
Hiim og Hippes relationsmodel	13
Oscar Brenifer.....	15
Mine refleksioner	15
Evaluerings	16
Konklusion	17
<i>Bibliografi.....</i>	<i>18</i>
<i>Bilag 1.</i>	<i>19</i>
<i>Bilag 2</i>	<i>23</i>

Indledning

Filosofi er i dag en del af kristendomsundervisningen i folkeskolen (Undervisningsministeriet, Uvm.dk, 2020). Børn kan filosofere omkring alt imellem himmel og jord, de har måske og synsvinkler vi ikke som voksne ikke ser. Det kan være interessant at for børn at tale om hvorfor en rose hedder en rose, og hvorfor vi går i skole. Nogle ting man filosoferer over, er der måske et svar på, andre spørgsmål er der flere svar på. ”Hvem er ond”, ”Hvornår er man ond”, ”Er ting onde”, ”hvad er ondskab” er nogle af de spørgsmål jeg begyndte at filosofere over, og om skabte min interesse der har ledt til denne opgave. Det kan være svært at svare på hvornår man er ond. Ligeledes blev jeg også inspireret af hvornår man er et godt menneske. Er børn der mobber andre børn onde, eller er man en god person som gør nogle onde ting? Er medløbere til mobning onde? Er teorister onde, eller er de gode fordi de kæmper for en større sag? Det kan være svært at have det rette svar til disse spørgsmål, da der er mange aspekter i det. Det er nogle af de spørgsmål man kan filosofere over. Selvom det ikke kun foregår i undervisningen, så har vi alle noget vi filosofere over i hverdagen. I kombination af de tre fag vil jeg undersøge hvordan børn filosofere og reflektere over fænomenet ondskab. Det kan være et stort emne for børn at tage hul på, jeg vil derfor bruge digitale værktøjer, som jeg håber, vil være med til at skabe en god atmosfære, så vi kan tage hul på emnet. At være ond eller god handler også om dannelse. I folkeskolen skal vi danne børn til at blive gode borgere, som kan komme ud af være en del af samfundet (Larsen S. , 2020). Jeg har fået muligheden for at foretage min undersøgelse i en 4. klasse, og vil derfor tilrettelægge niveauet efter dette. Ondskab er netop et meget stort emne, og kan til tider indeholde nogle hårde emner. På baggrund af dette vil jeg tilpasse undervisningen efter elevernes alder.

Undersøgelsesspørgsmålet

Hvordan planlægges, gennemføres, evalueres og udvikles undervisning, hvor der arbejdes via digitale værktøjer med filosofi for børn, eleverne reflekterer over fænomenet "Ondskab"

Afgrænsning

Mit antal af lektioner jeg har til at undervise, og derved foretage min undersøgelse er begrænset. Jeg har derfor valgt at afgrænse emnet ondskab til at kigge på mennesket. I undervisningen vil der være fokus på hvornår mennesker er onde, hvornår de er gode, og om de selv vælger at være onde. Jeg vil benytte mig af digitale værktøjer til at præsentere eleverne for emnerne, men jeg vil også bede eleverne udvikle et produkt i et digitalt værktøj.

Undersøgelsesspørgsmålets relevans

Relevans for folkeskolen

Folkeskolen har flere forskellige formål. Et af dem er: *"Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati."* (Undervisningsministeriet, Uvm.dk, 2020). Folkeskolen skal altså forberede eleverne til at kunne deltage i samfundet. Ondskab er et vigtigt emne at filosofere over med henblik på deltagelse i samfundet, da man filosoferer over hvad der ikke accepteres i samfundet. Det er vigtigt del af at være en del i samfundet, at vide hvad der ikke accepteres og hvad der gør. At være ond kan jo være mange ting, mobning er blandt andet ondt, ligeledes er det ondt af begå forbrydelser. Folkeskolens formål er også at eleverne skal blive dannet mennesker, det sker på mange måder som en del af at være høflig og gøre det man forventer. Emnet skal både give dem en viden indenfor de færdighedsmål eleverne skal opnå i faget kristendom, men også sætte tankerne i gang omkring egen opførsel. Et andet af folkeskoles formål er: *"Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle."* (Undervisningsministeriet, Uvm.dk, 2020). At udvikle fantasi er også en vigtig del af folkeskolen. Jeg vil i min undervisning benytte mig af digitale medier, som skal skabe virkelyst ved eleverne, og give dem mulighed for at bruge deres fantasi. Når man arbejder med de digitale medier i undervisningen, giver det eleverne rig mulighed for at udvikle et produkt som kun fantasien sætter grænser for. Når man filosofere bruger man på mange måder også

sin fantasi. Der er ikke noget rigtigt og forkert svar, det er op til den enkelte og vurdere hvad der er rigtigt og forkert.

Relevans for faget kristendom

Et af formålene med kristendomsundervisning er: *”Eleven har viden om grundlæggende tilværelsesspørgsmål, som de kommer til udtryk i religioner og livsopfattelser.”*

(Undervisningsministeriet, Kristendomskundskab Fælles mål , 2020). Med emnet ondskab vil jeg opnå med undervisningen at eleverne for en viden om ”tilværelsesspørgsmål” i form at hvordan man skal opføre sig som menneske. Dannelsen er et stort emne i kristendom, det bliver belyst meget i undervisningen uanset om eleverne har om biblen, filosofi eller andre livsopfattelser. Derfor er det også meget relevant for eleverne at skabe et sprog indenfor emnet ondskab. Det er relevant at belyse ”hvornår er man ond” ”hvad er ondt” og ”hvorfor er man ond”, som filosofisk spørgsmål, så eleverne selv kan udtrykke hvad de mener. Der er ikke en konkret rigtigt eller forkert svar, men det kan naturligvis være at samtalen vil indebære hvad loven i Danmark mener er rigtigt og forkert. Et andet formål er *” Eleven kan udtrykke sig om grundlæggende etiske problemstillinger.”*

(Undervisningsministeriet, Kristendomskundskab Fælles mål , 2020), det kommer også meget til at spille en rolle i emnet her. Mit formål med undersøgelsen er et eleverne skal opnå en viden som de kan udtrykke problemer indenfor. Det er blandt andet en etisk problemstilling at nogle: stjæler, mobber, lyver osv. Som jeg gerne vil have bliver en del af undervisningen. Når man snakker om emnet ondskab skal man netop også snakke om at det kan være en ond handling når man lyver, men derfor er man nødvendigvis ikke et ondt menneske. Jeg håber at eleverne går fra undervisningen og vil undre sig over nogle af disse spørgsmål.

Planlægning af undervisningen

Grundet corona har jeg ikke haft mulighed for at rejse til Danmark og foretage min undersøgelsen. Derfor skal hele undervisningen foregå online. Jeg har fået lov at undervise i en fjerde klasse, som rummer 15 elever. Eleverne er vant til at benytte sig af google meet, og jeg vil derfor benytte dette, til at kommunikere med dem. Jeg har fået 3 lektioner at undervise i.

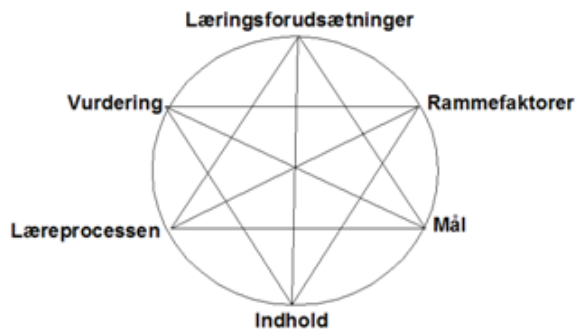
3029652

Et af målene for faget kristendom som jeg finder relevant i sammenhæng med opgaven er: *"Eleven har viden om grundlæggende tilværelsesspørgsmål, som de kommer til udtryk i religioner og livsopfattelser."* (Undervisningsministeriet, Kristendomskundskab Fælles mål, 2020). Jeg vil igennem undervisningen fokusere på tilværelsesspørgsmålet. Det vil være en del af snakken omkring hvordan man er et ondt eller godt menneske.

Didaktiske overvejelser

Klafki opdeler lærerens forståelser i tre kategorier, den stoforienterede der ser en bestemt faglighed der skal opnås, den aktivitetsorienterede som kigger på elevernes motivation, og den redskabsorienterede som kigger på hvordan eleverne møder emnet (Peter Brodersen, 2020). Jeg vil have fokus på at være aktivitetsorienteret, og benytte forskellige aktiviteter til at opnå faglige mål. En af aktiviteterne skal udover at være kreative i digitale medier være at eleverne skal foretage en komparativ analyse. De skal lave en komparativ analyse af at være god og ond. (Buchardt, 2020) Det er vigtigt at lave en didaktisk plan hvor man planlægger formålet med undervisningen, og hvordan man skal opnå målet. Der er tre dimensioner indenfor almen didaktik: disciplinering, undervisning og vejledning. Den anden dimension som er undervisning, handler om at det er vigtigt at undervisningen er planlagt godt så der ikke er tvivl om hvad der skal foregå. Det er altså vigtigt at lave en plan for undervisningen. Den første dimension er disciplinering, det er vigtigt at der er ro og orden i klassen, da det ødelægger undervisningsrummet at der er uro og kaos. Læreren skal derfor kunne disciplinere klassen, for at skabe et godt lærerfagligt rum (Oettingen, 2020). Jeg ser dette som en udfordring for min undervisning, når jeg ikke har mulighed for at være tilstede i klassen. Da elever havde online undervisning tilbage i foråret, sad alle hjemme, og de kunne derfor ikke skabe uro med hinanden. Jeg frygter at der kan blive uro i klassen, når jeg kun kan se dem online, og alle elever sidder i samme klasselokale. Deres lærer er naturligvis til stede og jeg håber derfor på at der vil blive holdt ro, og at det vil være spændende for dem at blive undervist på en anden måde end de er vant til. Jo bedre velstruktureret undervisningen er, og jo højere krav man sætter til eleverne, jo bedre mål opnår eleverne, viser undersøgelser. (Peter Brodersen, 2020)

Jeg har valgt at benytte Hiim og HIPPES didaktiske relationsmodel (Peter Brodersen, 2020). Jeg vil benytte den til at planlægge undervisning og analysere undervisningen efterfølgende.

Modellen består af seks kategorier: Læringsforudsætninger, rammefaktorer, mål, indhold, lærerprocessen og vurdering. Klassen har de **læringsforudsætninger**, at de endnu ikke har arbejdet med filosofi i undervisningen hidtil. I kristendomsundervisningen har de haft om biblen og koranen i år, det er derfor nyt stof for dem. De er ikke vant til at benytte de digitale medier i skoletube, og jeg vil derfor ikke bede eleverne om selv at arbejde i skoletube, men kun lave produkter som de selv skal se. Jeg syntes der vil opstå for mange udfordringer hvis de selv skal arbejde i skoletube, når jeg ikke er tilstede i klassen og kan hjælpe. Da jeg ikke har haft mulighed for at observere klassen inden jeg skal lave online undervisning, kender jeg ikke til deres sammenspil i klasserummet. I undervisningsforløbet er der de **rammefaktorer** at undervisningen skal foregå online, da jeg ikke har mulighed for at komme til Danmark og gennemføre undervisningen. Undervisningen skal derfor foregå via google meet, men derudover skal eleverne også arbejde selvstændigt, en smule af tiden. Det er en anden ramme for undervisningen end eleverne kender fra dagligdagen. Nye rammer, eller ændring af rammerne kan være en udfordring for undervisningen. (Peter Brodersen, 2020). Eleverne blev i foråret kort bekendt med online undervisning, men det var under de rammer at de sad hjemme, i dette forløb med online undervisning er eleverne i skolen. **Målet** med undervisningen er som en del af mit undersøgelsesspørgsmål antyder, at eleverne skal *”reflekterer over fænomenet ondskab”*. Efter undervisningen er mit mål at eleverne vil reflektere over emnet ondskab, men også være mere bekendt med at reflektere/filosofere mere generelt, omkring andre emner. **Indholdet** i undervisningen skal introduceres til emnet igennem digitale værktøjer. Derudover skal eleverne foretage en komparativ analyse hvor de sammenligner godt og ondt. Denne sammenligning skal de aflevere så jeg kan bruge den når jeg skal se på evaluering. (Buchardt, 2020) **Læreprocessen** kan blive påvirket af at jeg som lærer ikke er tilstede i klassen, og eleverne skal arbejde forholdsvis

3029652

selvstændigt. Eleverne føler måske ikke at de skal præstere på samme måde som når der er en lærer tilstede i klassen. Dog er deres klasselærer tilstede, selvom det er mig som underviser, så tror jeg eleverne vil arbejde produktivt når klasselæreren er tilstede i rummet. Efter undervisningen vil jeg lave en **vurdering**, som skal evaluere om eleverne har opnået målet med undervisningen. Jeg vil benytte mig af de produkter eleverne laver til at se på deres viden om emnet, og derefter evaluere om de har opnået viden omkring emnet.

Overvejelser om arbejdsmetoder

Undersøgelser viser at forskellige arbejdsmetoder i undervisningen øger motivationen hos eleverne. Den danske folkeskolelov beskriver at vi skal undervise varieret og differentieret (Undervisningsministeriet, Uvm.dk, 2020). Læreren har metodefrihed til selv at bestemme hvordan undervisningen skal foregå, så vidt at der bliver benyttet forskellige metoder. Undersøgelser viser at god dialog og inddragelse af eleverne skaber en større faglig selvtillid for eleverne. Den ældste undervisningsform vi kender, er klassisk klasseundervisning, og bliver stadig benyttet meget i undervisningen (Larsen, 2016). Jeg vil i mine 3 lektioner, jeg har med klassen, benytte mig af forskellige metoder, for at øge elevernes motivation. Da undervisningen skal foregå online, vil det langt fra blive klassisk undervisning, som eleverne kender det fra klasselokalet. Den klasse jeg har fået lov til at undervise online, havde som alle andre danske skoleelever online undervisning tilbage i foråret, da Danmark var lukket på grund af Corona. Deres klasselærer har dog fortalt mig at klassen ikke er vant til at arbejde med digitale undervisningsmetoder som Pixton tegneserie værktøj osv. Som udbydes på skoletube. Derfor syntes jeg at det vil være en god mulighed for mig at introducere eleverne til en anderledes online undervisning end de kender det. Eleverne brugte google meet da de var hjemsendt, til at få klasseundervisning, men de arbejder ikke selv med at producere digitale produkter i undervisningen.

Jeg vil benytte mig af et digitalt medie og udvikle en pixton som jeg vil benytte når jeg introducere emnet for eleverne. Jeg antager at det vil skabe disciplin, når undervisningen styres af et interessevækkende og spændende medie, som Klafki har en teori om (Oettingen, 2020). Dog er det ikke alt som er digitalt der øger elevernes interesse. Koncentrationen ved børn er blevet dårligere i dag, fordi de er hyperopmærksomme, de skal følge med i mange ting, og mister derfor hurtigt

3029652

koncentrationen. Derfor er det vigtigt at man som underviser spørger sig selv om man har et formål med at bruge et digitalt medie, og hvad formålet er (Sommer). Mit formål med at bruge et digitalt medie til at introducere emnet er at det er godt til at skabe interesse og vække elevernes opmærksomhed. Det er også brugt når man viser en film for at introducere et emne, det vækker elevernes interesse, det skal altså skabe en gnist. Man kan også bruge film eller et andet digitalt medie til at afslutte et emne for at runde det af. (Holmboe, 2015) Jeg vælger at bruge det digitale medie pixton (digital tegneserie) til at vække interesse så vi derefter kan arbejde videre med emnet.

Overvejelser om indhold

Modsat at være ond, så er det også vigtigt at børnene snakker om at være god. Når man snakker om det onde er det næsten uundgåeligt ikke at snakke om det gode. Her kan samtalen også komme ind på om man kan være en god person som gør en skidt handling, eleverne kan måske selv komme med eksempler på ting de har gjort som var dårlige handlinger. Det er trods alt gode mennesker de skal udvikle sig til i tiden igennem folkeskolen. At opføre sig ordenligt er vigtigt for børn at lære, og være gode mennesker. Børn skal lære hvordan man hilser på hinanden, hvordan krammer man, hvornår giver man hånd, naturligvis når der ikke er Corona. Børn skal sidde stille i skolen, svare når læreren spørger om noget. Børnene skal også lære at være en god ven, de skal ikke lyve, ikke holde nogen udenfor, og ikke mobbe. Forældrene er en vigtig del af at hjælpe børnene til at forstå hvorfor man eksempelvis ikke skal mobbe, og hvordan man skal hjælpe sin ven, hvis vennen bliver mobbet. Det er vigtigt at forældre og lærere hjælper børn til at opnå en viden omkring opførsel. Alle disse punkter er meget hvordan vi ser på almindelig god almen opførsel, det er noget som forældrene skal tale med børnene om, så de opnår den viden (Lemire, 2015). På baggrund af disse tanker om det onde og det gode, så syntes jeg det vil give mening for eleverne at foretage en komparativ analyse. (Buchardt, 2020). Eleverne skal foretage en komparativ analyse hvor de sætter det onde op imod det gode. På den måde vil de skulle anvende den viden de har opnået i lektionerne, og bruge de tanker som de selv har filosoferet omkring.

Frede V. Nielsen (Sigurdsson, 2020) mener at man skal kigge på fire didaktiske grundformer når man vælger indhold: fag, menneske, samfund og elev. **Faget** som indgår her er kristendom, undervisningsfag. Forløbet handler om filosofi, men emnet ondskab. Ved **samfund** er det vigtigt at kigge på om emnet og indholdet i undervisningen har en udfordring i samfundet. I dette forløb vil

3029652

der være fokus på ondskab og eleverne skal reflektere over hvad de syntes ondskab er. Derfor vil de sandsynligvis komme ind på samfundsproblemer, såsom mobning, krig, kriminalitet osv. Når **eleven** reflekterer over hvad ondskab er som en del af elevens hverdag, kigger man på etnopedagogik. Det er altså hvordan indholdet af undervisningen er en del af elevens egen hverdag. Her kan nogen elever måske byde ind hvis de selv har oplevet noget i hverdagen de syntes er ond, måske nogle har løjet for dem, eller drillet dem. **Mennesket** er eksistensdidaktik, det omhandler tilværelsens spørgsmål. Det vil også være en del af undervisningen i form af at eleverne skal reflektere generelt over hvornår/hvordan/hvorfor man er ond eller god. Eleverne skal foretage en komparativ analyse, og vil nok filosofere over hvorfor det er vigtigt at være et godt menneske.

Lektionsplan

Dag 1.

Dobbeltlektion fra kl. 10-11.20

Sekvens	Beskrivelse	Formål	Aktivitetsform	Varighed
Intro på google meet	Jeg vil kort introducere mig selv for eleverne, og meget kort introduktion om emnet de skal arbejde med i 3 lektioner.	At eleverne ved hvad de skal arbejde med, og ved hvad der forventes af dem.	Klasseundervisning	10 min.
Læs Pixton og snak med sidemanden om indholdet.	Eleverne skal læse en Pixton (digital tegneserie), som jeg har lavet. Se bilag 1.	Den skal bruges til at introducere emnet, og sætte reflekterende tanker i gang ved eleverne.	Læs tegneserie og diskussion omkring refleksioner	20 min.
Opsamling af Pixton	Samtale på google meet omkring de problemstillinger der er i tegneserien	Samle op og høre den viden eleverne har opnået ved at læse tegneserien. Eleverne skal kunne reflektere over deres tanker i en samtale.	Klasseundervisning	15 min

3029652

Se film	Se filmen "varde"	Filmen har mange etiske dilemmaer	Film	15 min
Opsamling af film	Vi taler vi google meet omkring nogle af de dilemmaer som der er i filmen	Formålet er at eleverne skal filosofere over etiske dilemmaer	Klasseundervisning	20 min

Dag 2.

Enkeltlektion fra 10.30-11.20

Sekvens	Beskrivelse	Formål	Aktivitetsform	Varighed
Introduktion til timen på google meet	Jeg vil kort samle op på hvad vi snakkede om i sidste dobbeltlektion.	Eleverne skal huske indholdet, og spore sig ind på hvad emnet handlede om igen.	Klasseundervisning	10 min
Plakat / Tegning	Eleverne skal lave en tegning / plakat hvor de må skrive og tegne. Dette kan gøres sammen i par. På den ene halvdel af siden skal de tegne hvornår man er ond, eller hvad der er ondt, på den anden halvdel hvad der er godt og hvilke personer som er gode.	Formålet er at eleverne skal reflektere over hvad ondskab indebærer. De skal kigge på hvornår man er ond og hvad der op på den anden side kan være at være god.	Reflektere, tegne og skrive	25 min.
Afrunding	Eleverne fortæller om deres plakater. Måske der kommer nye syn på emnet vi ikke har snakket om	Afrunding af forløbet	Klasseundervisning	15 min

3029652

	før. Derefter runder vi emnet af. Eleverne kan byde ind med hvad de har lært.			
--	---	--	--	--

Gennemførelse og refleksion

Undervisningen forløb som jeg havde planlagt den. Jeg var med på smartboard i klassen, så eleverne kunne se mig. Computeren var placeret på kateteret, så jeg kunne se de fleste elever, lyset i klassen var dog slukket, så de bedre kunne se smartboardet. Det var en udfordring at se elevernes ansigtsudtryk og mimik, men under omstændighederne fungerede det ret godt.

Jeg har valgt at observere undervisningen (se bilag 1), dog var det en noget anderledes observering da lyset var slukket og jeg ikke kunne se elevernes ansigter i hele undervisningstimen. Eleverne udviklede et produkt i form af en komparativ analyse jeg vil bruge til at analysere deres fremgang (se bilag 2). Det gjorde naturligvis observationen en smule anderledes og sværere, det ville have været bedre og mere givende at kunne observere dem i klassen.

Kort beskrivelse af undervisningen

Den første undervisningstime var en dobbeltlektion. Eleverne var meget begejstret for at de skulle lave noget andet end de plejer. Specielt den digitale tegneserie Pixton, som jeg havde valgt at vi skulle indlede timen med (Studietube, u.d.). Jeg valgte at benytte den digitale tegneserie til at skabe interesse og ”gnist” ved eleverne, og det fungerede efter formålet. De syntes emnet var interessant, men også udførelsen af tegneserien, da de ikke har arbejdet med dette før. Eleverne snakkede kort om tegneserien med deres sidemand, her observerede jeg at der var meget snak og aktivitet. Vi snakkede derefter om tegneserien ”på klassen” og nogle af de dilemmaer som der er omkring ondskab. Elevernes lærer var tilstede, så når eleverne rakte hånden op, sagde hun deres navne, men det var mig som stillede spørgsmål og førte samtalen. Eleverne havde en stor viden og var gode til

3029652

at se de etiske dilemmaer jeg opstillede for dem. I samtalen kom eleverne med mange nye perspektiver på ondskab, blandt andet sagde en elev at ”ordet undskyld er bare et ord, hvis man smadrer en tallerken, bliver den ikke hel af at man siger undskyld”. Det førte til yderligere samtale omkring hvornår man skal tilgive og hvornår man ikke skal.

Derefter så de en kortfilm, omhandle nogle drenge der mobber (Steffensen, 2008). Filmen brugte jeg til at skabe et rum for samtale (Holmboe, 2015). Filmen skabte meget debat i klassen, og eleverne havde forskellige holdninger, og det skabte samtaler relateret til ondskab, som ikke kom fra filmen – altså børnene filosoferede. Jeg stillede løbende spørgsmål, nogle syntes eleverne var lidt for svære, men andre svarede mange på. Kortfilmen handler om nogle drenge som er på alder med eleverne i den fjerde klasse jeg underviste i. Derfor kunne eleverne meget let sammenligne sig selv og trække paralleller til deres eget liv. De brugte altså etnoudidaktik og fortalte om senarier de selv har oplevet.

Næste undervisningstime var en enkeltlektion. Vi startede timen ud med at samle op på sidste time og på nogle af de emner vi havde snakket om. Derefter gik eleverne i gang med en komparativ analyse, eleverne delte et parpir på midten og skrev gode ting på den ene halvdel og onde på den anden. (Se bilag 2). Vi snakkede om produkterne på klassen. Eleverne havde skrevet mange ting på som vi ikke havde snakket om i klassen den foregående undervisning. De havde derfor filosoferet videre og tænkt på mange relevante områder, indenfor emnet.

Hiim og HIPPES relationsmodel

Jeg brugte Hiim og HIPPES relationsmodel til at planlægge undervisningen, og vil nu evaluere undervisningen. **Læringsforudsætninger** var de forudsætninger klassen havde forinden undervisningen. De var som jeg forventede og beskrev i et tidligere afsnit. **Rammefaktorerne** var at jeg var med i undervisningen på smartboard. For at Eleverne kunne se mig måtte de slukke lyset. Jeg kunne se eleverne fra computerskærmen. Desværre kunne jeg ikke se eleverne mimik og ansigter, da lyset var slukket. Det fungerede fint at læreren sagde deres navne og jeg stillede spørgsmål. Efter undervisningen sagde læreren dog at hvis jeg havde været til stede ville jeg kunne mærke at de mistede interessen en smule til sidst vores samtale. Derfor var rammerne for undervisningen ikke optimale. En anden måde kan kunne have gjort det på, var at alle eleverne havde haft høretelefoner med. På den måde kunne alle elever og jeg selv være i et google meet, og

3029652

derved ville jeg kunne have set deres ansigter. Men under omstændigheder med fjernundervisning, fungerede det meget godt til formålet for min undervisning. Eleverne opnåede det **mål** der var for undervisningen, eleverne *reflekterer over fænomenet "Ondskab"*. Vi reflekterede i fællesskab efter at have læst den digitale tegneserie, efter at have set kortfilmen Varde og de udviklede en plakat med refleksioner. Eleverne kunne efter en kort introduktion til emnet reflektere godt over emnet ondskab. De kunne se mange etiske dilemmaer og eleverne i klassen havde mange forskellige meninger. Eleverne lavede en komparativ analyse og satte godt op imod ond på nogle plakater (Se bilag 2). Her ser jeg mange ord og emner som vi ikke snakkede om i undervisningen. Derfor viser det at eleverne selv har reflekteret og skabt meninger omkring emnet. Det er blandet andet under godt "Kræftensbekæmpelse, man er god når man er høflig, redder andre, politiet er godt". Af ting vi ikke havde snakket om før, skrev eleverne under ondt "at brække folks knogler, kidnapning, børnelokker, virus, tortur, osv" (Se bilag 2). Elever skrev altså mange ting ned som vi ikke havde snakket om i fællesskab, og derfor viser det at de opnåede målet med undervisningen. **Indholdet** i undervisningen brugte jeg det jeg havde planlagt: digital tegneserie, kortfilm og komparativ analyse i form af plakater. Indholdet virkede efter hensigten. Den digitale tegneserie jeg brugte til at indlede undervisningen, vækkede interessen ved eleverne. Kortfilmen brugte jeg midt i undervisningen og var et godt indhold at arbejde med. Plakaten eleverne lavede en komparativ analyse ud fra, hjalp eleverne til selv at filosofere og reflektere videre over emnet, og viste mig at de har udviklet en god viden som emnet ondskab (Buchardt, 2020). **Lærerprocessen** var jeg inden undervisningen nervøs for ville blive påvirket af at jeg kun var tilstede online, så eleverne måske ikke ville tage undervisningen så seriøst. Dog var det helt modsat. Eleverne syntes det var nogle meget anderledes og spændende timer. De blev super motiveret af at det var en anden person som skulle undervise dem og af at de var meget anderledes undervisning end de plejer. Derfor var Klafkis teori om anderles undervisning altså korrekt i dette tilfælde (Oettingen, 2020). Min **vurdering** af undervisningen er at den lykkedes rigtigt godt. Eleverne opnåede det læringsmål jeg havde sat for dem, de kunne reflektere og filosofere omkring emnet. Eleverne syntes det var spændende at jeg havde lavet en digital tegneserie, vi så kortfilm og at jeg var underviste dem digitalt, så det var også en succes. Hvis jeg skulle undervise digitalt en anden gang ville jeg dog gerne finde en løsning, så det er muligt for mig at se eleverne på samme tid, og lyset ikke skal være slukket. Eventuelt skal man sikre sig at alle har høretelefoner med og kan være tilkoblet deres egen computer.

Oscar Brenifer

Oscar Brenifer mener at det er vigtigt at snakke om store og hypotetiske spørgsmål med eleverne. Det er vigtigt at børn snakker om de store spørgsmål og indser at der ikke altid er et rigtigt og forkert svar. Børn er mindre usikre på at snakke om store spørgsmål, fordi de ikke er blevet skræmt af livet som nogle voksne er (Vaaben, 2010). Jeg oplevede i undervisningen at eleverne syntes at det var meget interessant at snakke om "hvorfor" man er ond, men også "hvornår" man betegnes som ond. Vi havde både eksempler på krige, diktatorer, mobbere, lærere som skældte ud, som eleverne syntes var onde. Vi snakkede om at nogle måske gør onde ting fordi de bliver presset til det. Eleverne havde mange ideer og de filosoferede ubesværet om emnet. Jeg havde forinden gjort mig tanker om emner jeg ikke ville stille spørgsmål til, såsom børnelokkere, mord osv. På baggrund af elevernes alder. Men eleverne bragte selv mange af de emner op, uden at virke bekymret eller generet af det. Som Brenifers teori, børn er ikke bange for de store spørgsmål.

Mine refleksioner

Jeg har i dette undervisningsforløb lært at digital undervisning fungerer meget bedre end jeg kunne forestille mig. Det er i disse tider godt at vide at børn sagtens kan undervises digitalt uden at de snydes for læring. Det var naturligvis en meget speciel måde jeg endte med at undervise første gang. Jeg har opnået de færdighedsmål der er for alle tre fag, da jeg planlagde, gennemførte og har evalueret undervisningsforløbet.

Jeg har blandet andet i faget "Undervisningsemnet filosofi, herunder etik og ikke-religiøse livsanskuelser", opnået færdighedsmål ni, "Planlægge, gennemføre og evaluere undervisning, der udfordrer eleverne til handlekraft, foretagsomhed og fantasi". Undervisningen skabte mange samtaler som udfordrede eleverne, blandet andet hvornår man skal træde ind når andre bliver uretfærdigt behandlet. Jeg har også fået meget viden om vidensmål fire "*filosofi for børn*". Forløbet har givet mig en meget stor viden om videns og færdighedsmålene for faget.

I faget ADDU har jeg blandet andet opnået "Viden om hvordan teknologiforståelse samt IT og medier er inkorporeret i alle skolens fag" det har jeg arbejdet meget med i denne opgave og

3029652

undervisningsforløb også. Jeg har inkorporeret digitale medier i undervisningen. Jeg ville gerne have gjort det i højere grad. Jeg har fået erfaringen indenfor at bruge digitale medier i undervisningen, det syntes det fungerede rigtigt godt og eleverne elskede det. Derfor vil jeg helt sikkert benytte mig af digitale medier i kommende undervisningsforløb også.

I faget AUK kan jeg i forholdet til opgaven fremhæve færdighedsmål 7 ” *Planlægge, gennemføre og udvikle undervisning, som udvikler elevernes fantasi, innovative og entreprenante kompetencer samt styrke deres lyst til at lære og motivation for at handle*”. Jeg har arbejdet med at planlægge, gennemføre og evaluere en undervisningen. Idet at jeg har arbejdet med filosofi har jeg arbejdet med at fremme elevernes fantasi. Jeg har derudover planlagt undervisningen efter at anvende flere forskellige undervisningsmetoder for at styrke elevernes motivation.

Evaluering

Hvis dette forløb skulle gentages, var det nogle ting man kunne gøre for at forbedre undervisningen. Hvis undervisningen skal være online, ville jeg bede alle elever om at have høretelefoner med, så vi kunne have haft et google meet hvor jeg kunne se deres ansigter. Det ville forbedre min evne til at aflæse eleverne og se hvornår de blev trætte og ikke ville svare på flere spørgsmål. På den måde kunne jeg være gået videre med noget andet. Læreren som var til stede i klassen, fortalte mig efterfølgende at eleverne var en smule trætte til sidst i dobbeltlektionen, men det var umuligt for mig at aflæse igennem en computer i et mørkt lokale. Derudover var det svært for mig at skabe en relation og finde elevernes niveau, da det foregik online første gang jeg underviste dem. Derfor ville jeg helt optimalt, hvis jeg skulle gentage undervisningsforløbet, gøre alt for at kunne møde op i klassen, og foretage undervisningen fysisk i stedet for digitalt. Den digitale undervisning fungerede bedre end jeg havde forventet, men jeg tror nu aldrig at det vil kunne erstatte at være tilstede med eleverne. Hvis jeg skulle lave en anden anbefaling, hvor man kunne ændre undervisningen, så ville jeg hvis jeg var til stede, have valgt at lave en komparative analyse i et digitalt medie. Jeg valgte dette fra, da klassen ikke er vant til at arbejde med digitale medier, og det ville være for svært at hjælpe dem, når jeg ikke var til stede. Jeg syntes at eleverne udviste en meget stor interesse for de digitale medier jeg gjorde brug af, derfor ville det måske have øget gejsten endnu mere, hvis de selv havde arbejdet med det. Det er selvfølgelig svært at sige om det ville have ændret de ord og tanker

3029652

som eleverne havde om emnet. Det er ikke sikkert resultatet havde ændret sig ved at de havde lavet de i et digitalt medie. Jeg ville også vælge at eleverne selv skulle arbejde med et digitalt medie da, det er vigtigt at børn får en digital dannelse, da eleverne lærer vigtige områder i de digitale medier. Blandt andet lærer de at finde vigtige ting på en hjemmeside hurtigt, og bliver gode til at skimme (Bundsgaard, 2017).

Alt i alt er det kun småting som kan forbedres, valg af indhold og min didaktiske plan fungerede optimalt, og det vil jeg ikke ændre på, hvis jeg skulle gentage forløbet.

Konklusion

<https://www.studietube.dk/video/6257672/1928979087>

Bibliografi

- Buchardt, M. (2020). *Religionsdidaktik. Traditioner og tilgange*. København: Hans Reitzels forlag.
- Bundsgaard, J. (2017). *Digital dannelse*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Holmboe, P. H. (2015). SBN: 9788757128550. I *Flipped learning: flip med video* (s. s. 9-38). Odense : Praxis - Nyt Teknisk Forlag.
- Larsen. (2016). Kapitel 4, 5 og 6. I *Pædagogik og lærerfaglighed*.
- Larsen, S. (2020). Lærerfaglige begreber : kom i gang og videre med studierne. I *Pædagogisk filosofi* (s. 241-248 af 355). København: Hans Reitzels forlag.
- Lemire, S. (2015). ISBN: 9788711453308. I S. Lemire, *Opfør dig ordentligt - og vær en god ven: en bog om takt og tone til dig & dine forældre* (s. Indhold: s. 4-7, 11-21, 86-95.). København: Carlsen.
- Oettingen, H. J. (2020). ISBN 9788741277752 . I *Almen didaktik. Didaktisk opslagsbog* (s. s. 13-19 af 336). København : Hans Reitzel.
- Peter Brodersen, P. F. (2020). *God og effektiv undervisning* . Hans Reitzels forlag .
- Sigurdsson, K. M. (2020). *Religionsdidaktik i praksis* . København : Eksistensen .
- Sommer. (u.d.). SBN: 9788741258089. I *Læring, dannelse og udvikling: kvalificering til fremtiden i daginstitution og skole* (s. s. 271–290 af 338). København : Hans Reitzel.
- Steffensen, M. (Instruktør). (2008). *Varde* [Film].
Studietube. (u.d.). Hentet fra Pixton :
<https://www.studietube.dk/video/6206878/0b0b0e52a9321e356bd2a323e7498b9e>
- Undervisningsministeriet, B. o. (2020). *Kristendomskundskab Fælles mål* . Hentet fra Emu.dk:
https://emu.dk/sites/default/files/2020-09/GSK_FællesMål_Kristendomskundskab.pdf
- Undervisningsministeriet, B. o. (2020). *Pisa-Undersøgelsen* . Hentet fra
<https://www.uvm.dk/internationalt-arbejde/internationale-undersogelser/pisa>
- Undervisningsministeriet, B. o. (2020). *Uvm.dk*. Hentet fra Folkeskolens formål :
<https://www.uvm.dk/folkeskolen/folkeskolens-maal-love-og-regler/om-folkeskolen-og-folkeskolens-formaal/folkeskolens-formaal>
- Vaaben, L. (2010). *Leg med livets store spørgsmål* . Hentet fra Informadia.

Bilag 1 – observation

Observation for online undervisning onsdag d. 18 november.

Introduktion via google meet

Læreren introducerede mig, og derefter lavede jeg selv en kort introduktion, hvor jeg fortalte lidt om mig selv, hvorfor jeg skulle undervise dem, og om emnet.

Derefter læste de <https://www.studietube.dk/video/6206878/0b0b0e52a9321e356bd2a323e7498b9e>

Tegneserien blev læst højt fælles op klassen, efterfølgende snakkede eleverne sammen 2 og 2. Der var meget snak, de var meget aktive. Eleverne var meget begejstret for en digital tegneserie.

Opsamling af tegneserien på klassen, jeg stillede spørgsmål, og eleverne svarede

Hvornår er man ond?

Hvis man slår ihjel er man ond, men ikke hvis man stjæler

Man er ond når man stjæler fordi dem man stjæler fra bliver kede af det

Man er ikke ond hvis man er nødt til at stjæle og der ikke er anden udvej

Er man ond hvis man lyver?

Nej det er ikke ondt at lyve

Ja det kan man godt være

Er man ond hvis man driller?

Ikke hvis man kun gør det 1 gang og siger undskyld efterfølgende

Man er ond hvis man mobber

Man er ond hvis man ikke stopper mobning

Det er ikke ondt hvis man driller sine søskende

Er man ond hvis man starter krig

Ja hvis man starter krigen er man ond

3029652

Men hvis man kæmper for sit land og slår ihjel er man ikke ond

Hvis man ikke var den der startede krigen men er underordnet er man ikke ond

Er man ond hvis man skyder skylden på andre

Ja det er ondt

Mellem ondt

Nej det er ikke ondt

Fortæl om et tidspunkt i syntes nogle var onde

Min søster er ond når hun driller mig

Min bror og jeg slås tit, og så føler jeg mig ond og siger undskyld

Er man god når man har sagt undskyld?

Ja så er man god igen

Men hvis man har slået nogen ihjel bliver man ikke god igen

Hvis man har lavet noget andet kriminelt og man er ked af det og har været alt tiden i fængsel, så er man ikke længere ond.

- Introduktion til kortfilm
- Se <https://dansk.gyldendal.dk/bibliotek?view=list&query=varde&group=85b6184b-0623-4dce-b4ec-9cb34f246a1f>
- Opsamling på google meet med spørgsmål

Er der nogle i filmen som er onde?

Ja det er Johan, som låser Stig inde i kælderen

Han er ond fordi han låser en anden person inde

Hvorfor tror i Johan låser Stig inde i kælderen?

Fordi han gerne vil spille smart overfor de andre drenge

Men derfor burde han ikke gøre det

Han ond selvom han gør det for at få venner

Det er Johan som låser Stig inde i kælderen, er Johan ond?

Ja det er han

Alle i klassen nikker

-De andre drenge presser Johan til at låse Stig inde, er de onde?

Ja det er de, men ikke så onde som Johan, de burde jo have fået ham ud igen

Hvad tror i forældrene ville sige

De ville blive sur på Johan og skuffet over ham

Tror i Stig ikke vil være venner med Johan længere

Nej for så har han ikke nogen venner, så han tilgiver ham

Så man kan godt blive god igen hvis man siger undskyld

Nej "undskyld" er jo bare et ord, hvis man smadrer en tallerken bliver den ikke hel af at man har sagt undskyld

Timen gik overordnet meget godt, dog syntes eleverne at nogle af spørgsmålene var lidt svære. For at eleverne kunne se mig på smartboardet var lyset slukket i klassen, så jeg kunne ikke se alle eleverne. Læreren sagde efterfølgende at de var lidt uoplagte til sidst, men jeg naturligvis ikke kunne opfange det, når jeg ikke kunne se dem.

Online undervisning fredag d. 20 november

- Kort opsamling af sidste time
- Derefter blev der delt papir ud. På papiret skulle eleverne lave en streg på midten af, på den ene halvdel skal i tegne eller skrive alt hvad i syntes er ondt, på den anden halvdel alt det i syntes er godt. I har 25 min. I skal give det til jeres lærer som scanner det ind til mig. Hvis i har spørgsmål skal i komme op til computeren.

Børnene snakkede meget, men ingen stillede spørgsmål til mig på computeren. De var meget selvhjulpene.

- Opsamling hvor nogle fortæller om deres plakater

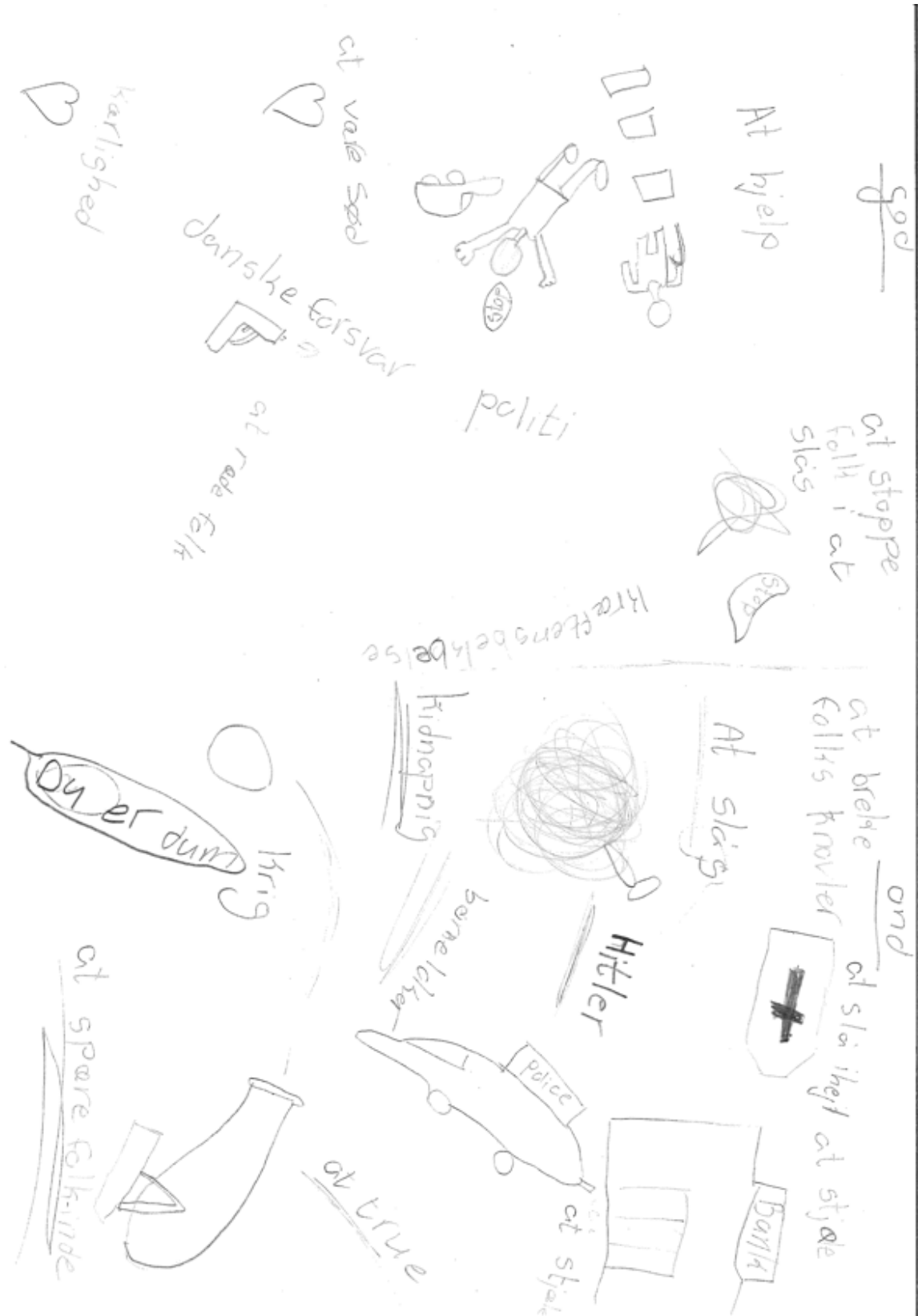
3029652

Eleverne havde meget nyt de havde tænkt over. Der omhandlede at være ond eller god.

- Derefter evaluering vi kort undervisningen sammen. Så de kunne give mig lidt feedback
Eleverne syntes det var sjovt, nyt og interessant. De sagde at timerne havde været meget anderledes end den måde de normalt bliver undervist på. De ville dog ønske jeg havde været i klassen.

3029652

Bilag 2 – komparative analyser

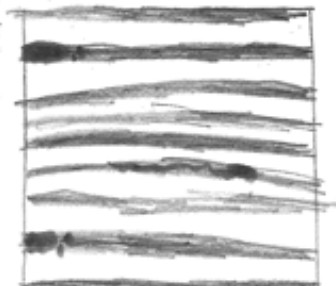
3029652

god
hjælp
sød
Kærlighed

DNDF
Stjæle
dræbe
kidnap
børneløber

3029652

godt

godt
sød
højlesom
kørlig
tag med gaver

kærlighed

Sige søde ting

ondt

slår
sparker
siger surme ting
holder højre uden for
Computer virus

Tyv

måppe

skyder

3029652

smuk
NUTPE

god-lyst

Venskab

Venlig
hjelpe

sp
BT

POB

barsk-lyt heronde

DUM

donaldtrump

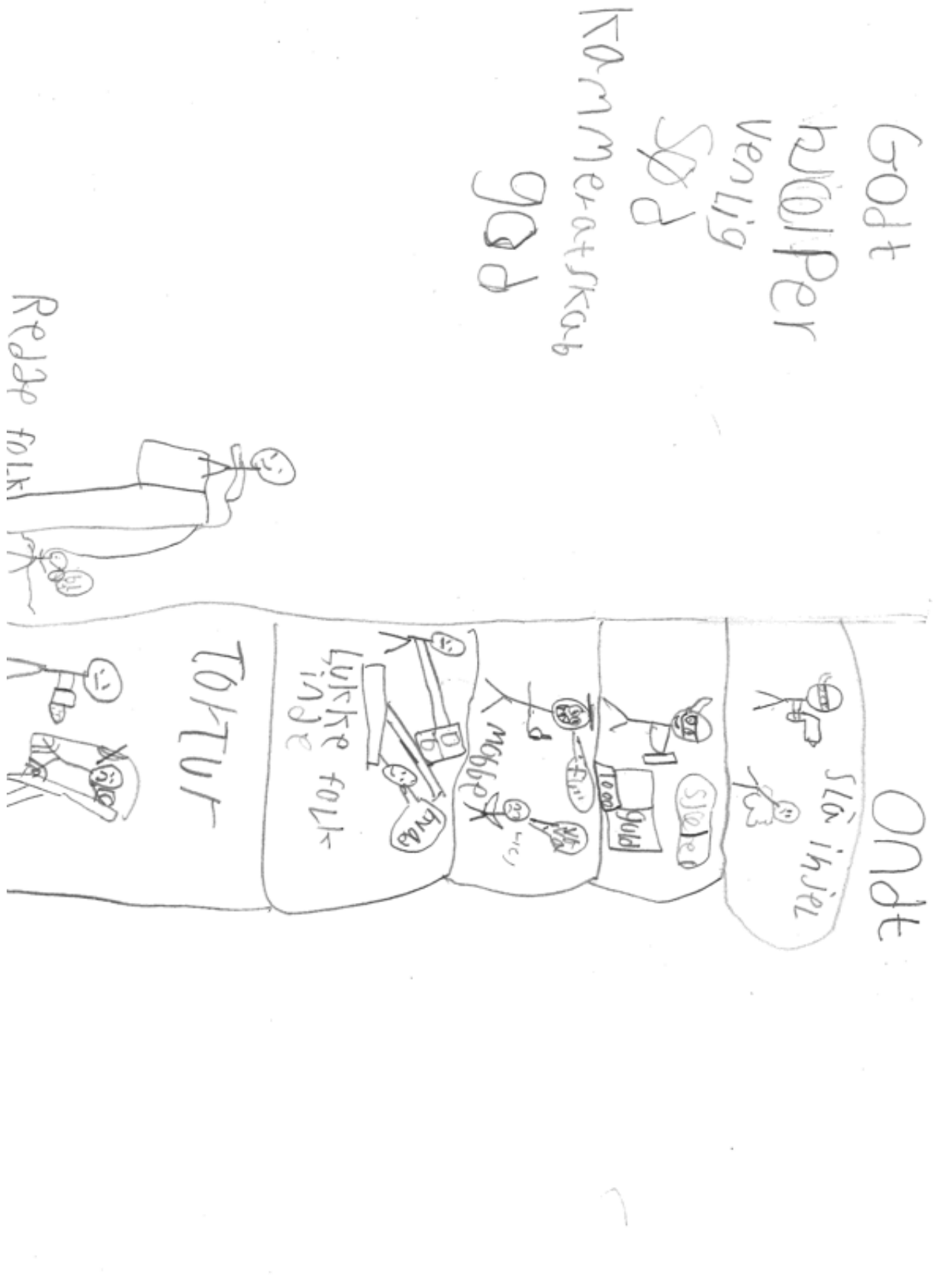
DRILLER
MOBIL

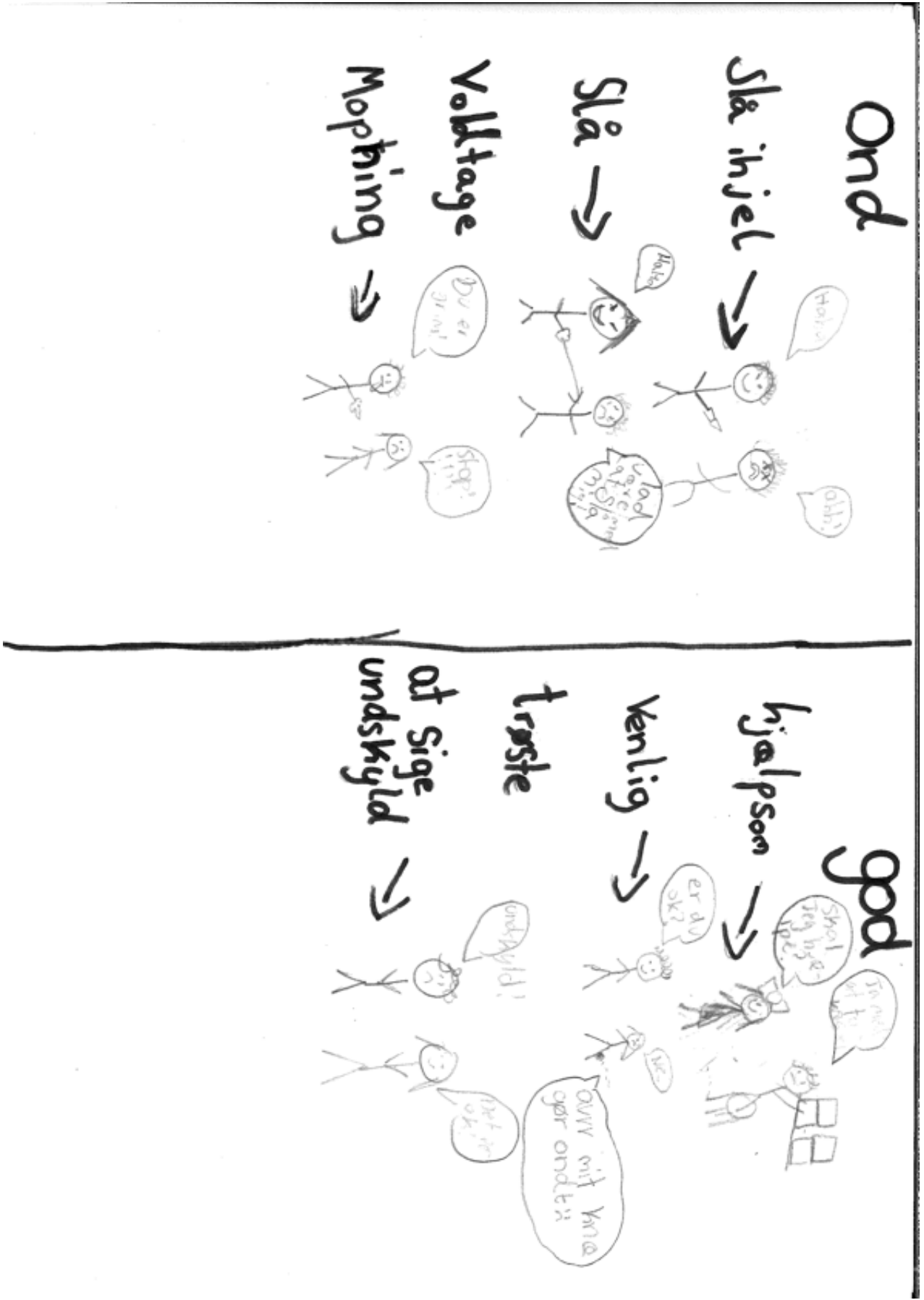
M

QND

3029652

God

Man er god: hvis man hjælper.

man er god hvis man er sød.

man er god hvis man er sø god ven.

man er god hvis man har alle med.

man er god hvis man leger med hinanden.

man er god hvis man deler ting ud.

man er god hvis man siger undskyld.

man er god hvis man er høflig.

ond

man er ond hvis ^{man} svømber.

man er ond hvis man dreber.

man er ond hvis man starter en krig.

man er ~~ond~~ hvis man griner af nogen der -
faldt.

man er ond hvis man stjæler med vilje.

man er ond hvis man ødelægger ting.

man er ond hvis man kidnapper.

man er ond hvis man ignorerer hinanden.